ಕನ್ನಡ ಶಾಸನಗಳ ಪ್ರಾಚೀನತೆ

ಡಾ.ಹೆಚ್.ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ

ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು,

ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗ

ಸರ್ಕಾರಿ ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆ ಕಾಲೇಜು

ಮೋಕ.

ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆ.

ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಿಕರ ಬದುಕು ತಿಳಿಯಲು ನಮಗೆ ಐತಿಹ್ಯಗಳು, ಪುರಾಣವೇ ಮೊದಲಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳು, ಪುರಾತತ್ವ ಮೊದಲಾದ ಸಂಶೋಧನೆಗಳು ನೆರವಾಗುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳ ಸಾಲಿಗೆ ಶಾಸನಗಳು ಸೇರುತ್ತವೆ. ಅಂದಂದಿನ ಬದುಕಿನ ಬಹುತೇಕ ಮಗ್ಗುಲುಗಳ ವಿವರಗಳನ್ನು ಶಾಸನಗಳು ಲಿಖಿತವಾಗಿ ದಾಖಲಿಸಿ ಕೊಡುತ್ತವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಇವು ಇತರ ಆಕರಗಳಿಗಿಂತ ಹಲವಾರು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಅಧಿಕೃತತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತವೆ. ಕನ್ನಡ ಶಾಸನಗಳ ಅಧ್ಯಯನದ ಮೂಲಕ ಕನ್ನಡ ನಾಡು – ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಪಡೆಯುವ ಸದಾವಕಾಶವಿದು.'ಶಾಸನ' ಎಂಬುದು ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದ. ಇದು 'ಕಾನೂನು' ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ನಾವು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. 'ಶಾಸಕ' ಎಂಬ ಪದ ಕೂಡ ಇದರೊಡನೆ ಸಂಬಂಧವಿರಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವವರು , ಕಾನೂನು ಅಥವಾ ಸಂಹಿತೆಗಳ ಅನುಸಾರ ಅಧಿಕಾರ ನಡೆಸುವವರು ಎಂಬಿತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥಛಾಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಪದ ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿದೆ.'ಶಾಸನ' ಎಂಬ ಪದ'ಶಾಸ್' ಎಂಬ ಧಾತುವಿನಿಂದ ಬಂದದ್ದು. ಶಾಸ್ ಎಂಬ ಧಾತುವಿನಿಂದ ನಿಷ್ಪನ್ನವಾದ 'ಶಾಸನ' ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ ಆಜ್ಞಾಪಿಸು , ಶಿಕ್ಷಿಸು , ನಿಯಂತ್ರಿಸು ಎಂಬ ಅರ್ಥಗಳಿವೆ. ಶಾಸನಕ್ಕೆ ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ನಲ್ಲಿ 'ಖಟಿಛಿಡಿಐಠಿಣಔಟಿ' ಎಂಬ ಸಂವಾದಿ ಪದವಿದೆ. 'ಇಠಿಂಡಿಚಿಠಿಥಿ' ಎಂಬ ಸಮನಾರ್ಥಕ ಪದ ಪ್ರಯೋಗವು ಇದೆ. 'ಖಟಿಛಿಡಿಐಃಜ' ಎಂದರೆ 'ಕೆತ್ತು' ಎಂಬ ಅರ್ಥವಿದೆ. 'ಖಟಿಛಿಡಿಐಃಜ'ಆಗಿರುವಂತದ್ದು. 'ಖಟಿಛಿಡಿಐಠಿಣಔಟಿ'ಅಂದರೆ 'ಕೆತ್ತಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು, 'ಕೊರೆಯಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು' ಎಂಬ ಅರ್ಥವಿದೆ.

ಕೌಟಿಲ್ಯ – ಶಾಸನ ರಾಜರ ಆಜ್ಞೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಬರಹವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಡಿ.ಸಿ.ಸರ್ಕಾರ್ – ಶಾಸನವೆಂದರೆ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಪದಾರ್ಥದ ಮೇಲೆ ಕೊರೆದ ಯಾವುದೇ ಬರಹವೆಂದು ಅಕ್ಷರಶಃ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಶಾಸನಗಳು ಹಲವಾರು ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ಮಹತ್ವದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತವೆ. ದೀರ್ಘಕಾಲದ ಬಾಳಿಕೆ ಶಿಲಾ ಶಾಸನದಂತಹ ವಸ್ತುಗಳ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬಂದರೆ ಅಧಿಕೃತವಾದ ದಾಖಲೆಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವುದು. ಅವುಗಳ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ವಿಷಯವನ್ನು ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಗೆ ಪ್ರಚುರಪಡಿಸುವಲ್ಲಿಯೂ ಇವುಗಳಿಂದ ಮಹತ್ವದ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಶಾಸನಗಳು ಇತಿಹಾಸ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಅಧಿಕೃತ ಲಿಖಿತ ದಾಖಲೆಗಳಾಗಿ ಮಹತ್ವ ಪಡೆದಿವೆ. ಇತಿಹಾಸ ರಚನೆಗೆ ಪರಂಪರೆ/ಐತಿಹ್ಯ, ವಾಙ್ಮಯ/ಸಾಹಿತ್ಯ, .ಪುರಾತತ್ವ ಶೊಧನೆ ಇವು ಮೂರು ಬಹುಮುಖ್ಯವಾದ ಆಕರಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಕನ್ನಡ ಶಾಸನಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಆರಂಭಗೊಂಡದ್ದು ಹದಿನೆಂಟನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ. ಬಂಗಾಳದ 'ರಾಯಲ್ ಏಷಿಯಾಟಿಕ್ ಸೊಸೈಟಿ' ಯು ಪ್ರಕಟಿಸುತಿದ್ದ 'ಏಷಿಯಾಟಿಕ್ ರೀಸರ್ಚ್'ನ ಎಂಬ ಸಂಶೋಧನಾ ಬರಹಗಳ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ 1791 ರಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಶಾಸನ ಕುರಿತ ಲೇಖನವೊಂದು ಟಿಪ್ಪಣಿ ಸಹಿತ ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು.

ಸರ್.ವಿಲಿಯಂ ಜೋನ್ಸ್ ಎಂಬಾತ ಇದರ ಕರ್ತೃ 'ಎ ರಾಯಲ್ ಗ್ರಾಂಟ್ ಆಫ್ ಲ್ಯಾಂಡ್ ಇನ್ ಕರ್ನಾಟ' ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯಡಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಈ ಲೇಖನವನ್ನು ಜೋನ್ಸ್ ಅಲೆಗ್ಸಾಂಡರ್ ಮೋಕ್ಲಿಯೋಡ್ ಎಂಬ ಆಂಗ್ಲ ಅಧಿಕಾರಿ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟ ತಾಮ್ರಪಟ ಆಧರಿಸಿ ರಚಿಸಿದ್ದಾಗಿತ್ತು. ಕಂಚಿಯಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ಈ ತಾಮ್ರಪಟವು ವಿಜಯನಗರ ದೊರೆಗಳು ಕಂಚಿಯ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟ ದತ್ತಿಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಈ ಶಾಸನ ಈ ಲೇಖನವೇ 'ಕನ್ನಡ ಶಾಸನಗಳ ಕುರಿತು ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲ ಪ್ರಕಟಣೆ'. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಇದಕ್ಕೆ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಮಹತ್ವವೂ ಇದೆ. ಕರ್ನಲ್ ಮೆಕೆಂಜಿ ಎಂಬ ಮತ್ತೋರ್ವ ಸೈನ್ಯಾಧಿಕಾರಿ ಶಾಸನಗಳ ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡಿದ. ಕೈಪಿಯತ್ತು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ. ಜೊತೆಗೆ ನಾಣ್ಯಗಳು , ತಾಮ್ರಪಟಗಳು , ತಾಡೋಲೆ ಗ್ರಂಥಗಳು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ. ಮೆಕೆಂಜಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಒಟ್ಟು ಶಾಸನಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ 8026 ಆಗಿವೆ. ವಿಲಿಯಂ ಹೆನ್ರಿ ವೆಥನ್ ಎಂಬಾತ ಬಾಂಬೆ ಸರ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯಾಗಿದ್ದ 12 ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಓದಿ , ಭಾಷಾಂತರಿಸಿ ಕ್ರಿ.ಶ.1835 ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ. ಕನ್ನಡ ಶಾಸನಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಒಂದು ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ರೂಪ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದು 'ವಾಲ್ಟರ್ ಎಲಿಯಟ್' ಎಂಬ ಆಂಗ್ಲ ವಿದ್ವಾಂಸನಿಂದ. ಈತ ಕ್ರಿ.ಶ. 1837 ರಲ್ಲಿ 'ಊಟಿಜಣ ಖಟಿಛಿಡಿಐಠಿಣಔಟಥ' ಎಂಬ ಲೇಖನವನ್ನು 'ಎಂಣಡಿಟಚಿಟ ಂಜಿ ಖಂಥಿಚಿಟ ಂಚಿಣಖಿ, ಂಖಿಜಣಥಿ'ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ (ಗಿಂಟ 4೦–1–41) ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಲೇಖನದಿಂದ ಕರ್ನಾಟಕದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಇತಿಹಾಸಗಳ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹೊಸ ಅಧ್ಯಾಯವೇ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಶೋಕನ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಓದಲು ಸಾಧ್ಯವಾದದ್ದು ಶಾಸನ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ. ಮುಖ್ಯವಾದ ಸಾಧನೆ 1836 ರಲ್ಲಿ ಗ್ರೀಕ್ – ಬ್ರಾಹ್ಮಿ ಲಿಪಿಗಳ ನಾಣ್ಯಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ. 'ಲಾಸೆನ್' ಎಂಬಾತ ಅಶೋಕನ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಓದುವಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. 1837 ರಲ್ಲಿ 'ಜೇಮ್ಸ್ ಪ್ರಿನ್ಸೆಪ್' ಎಂಬಾತ ವಿದ್ವಾಂಸ 'ಎಂಣಡಿಟಚಿಟ ಂಜಿ ಂಚಿಣಖಿ ಂಖಿಜಣಥಿ ಂಜಿ ಃಜಟಿಂಚಿಟ' ನ ಆರನೇ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ಅಶೋಕನ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಿ ಲಿಪಿಯ ಇತರೆ

ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಓದಲು ಈತನ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ನೆರವಾದವು. ಕನ್ನಡ ಲಿಪಿಯ ವಿಕಾಸವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಪ್ರಯತ್ನ ಸಹಾಯಕವಾಗಿದೆ. ಜೆ.ಎಫ್,ಫ್ಲೀಟ್ ಅವರು ಲಾವಣಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದರು. 1888 ರಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾದ 'ಇಖಿಂಡಿಚಿಖಿಚಿ ಖಟಿಜುಭಿಚಿ' ಎಂಬ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಫ್ಲೀಟ್ ರು ' ಖಂಟಜ ಖಜಭಿಂಡಿಥ ಂಜಿ ಣುಜ ಖಛಿಣಡಿಚಿಞಣಚಿ ಮಿಟಿಥ ಂಜಿ ಒಚಿಟಟಿಞುಜಜ'ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 20 ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕನ್ನಡ ನಾಡು ನುಡಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಜಾಗೃತೆ ಮೂಡಿಸಲು ಫ್ಲೀಟ್ ರು ಶಾಸನ ಸಂಗ್ರಹ ಸಂಪಾದನೆ , ಪ್ರಕಟಣೆ ಪೂರಕವಾದ ಪ್ರಚೋದನೆ ಒದಗಿಸಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕ ಶಾಸನ ಪಿತಾಮಹ ಬಿ.ಎಲ್,ರೈಸ್ (ಬೆಂಜಮಿನ್ ಲೂಯಿ ರೈಸ್) ಶಿಕ್ಷಣ ತಜ್ಞರಾಗಿ , ಗೆಝೆಟಿಯರ್ ರಚನಕಾರರಾಗಿ , ಶಾಸನ ತಜ್ಞರಾಗಿ , ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ಸಂಗ್ರಹಕಾರರಾಗಿ ಅವುಗಳ ಪರಿಷ್ಕರಣಕಾರರಾಗಿ , ಇತಿಹಾಸ ತಜ್ಞರಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಬಿ.ಎಲ್.ರೈಸ್ ಜನಿಸಿದ್ದು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ.ಶ.1837 ರಲ್ಲಿ ಇವರ ತಂದೆ ಬೆಂಜಮಿನ್ ಹೋಲ್ಟ್ ರೈಸ್ ಅವರು ಧರ್ಮೋಪದೇಶಕರಾಗಿ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬಂದು ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದರು.'ಎಫಿಗ್ರಾಫಿಯಾ ಕರ್ನಾಟಿಕಾ' ಮಾಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ 12 ಸಂಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಕಲಿತವಾಗಿರುವ ಶಾಸನಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ 8869 ಆಗಿದೆ. ಸಿದ್ದಾಪುರ , ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿ , ಜಟಿಂಗ ರಾಮೇಶ್ವರಗಳಲ್ಲಿ ಅಶೋಕನ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಸಂಶೋಧನೆ ನಡೆಸಿದ್ದು ಬಿ.ಎಲ್.ರೈಸ್. ಅವರು ಇದಲ್ಲದೆ ಮಳವಳ್ಳಿಯ ಪ್ರಾಕೃತ ಶಾಸನಗಳು , ತಾಳಗುಂದದ ಕಾಕುತ್ಸವರ್ಮನ ಶಾಸನ , ಗಂಗರ ತಾಮ್ರಪಟಗಳು , ಶ್ರವಣಬೆಳಗೊಳದ ನಿಷಧಿ ಬರಹಗಳು ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿ ಬೆಳಕಿಗೆ ತಂದ ಕೀರ್ತಿ ರೈಸ್ ಅವರಿಗೆ ಸಲ್ಲಬೇಕು.

ಶಾಸನಗಳ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಹೀಗೆ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ವಿದ್ವಾಂಸರುಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೇ ಭಾರತೀಯ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಶಾಸನ ಅಧ್ಯಯನ ಕೈಂಕರ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಾ ಶಾಸನ ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಕೆಲವು ದೇಶಿಯ ವಿದ್ವಾಂಸರು ನೆರವು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಕವೆಲ್ಲಿ ಬೋರೈಯ ಮೊದಲಾಗಿ ಅವನ ಇತರ ಸಹೋದರರು ಶಾಸನ ಪರೀವೀಕ್ಷಣೆಗೆ ನೆರವು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ನಾವು ಸ್ಮರಿಸಬೇಕು. ಹೀಗೆಯೇ ವೆಂಕಟರಂಗೋಕಟ್ಟಿ ,ಗಂಗಾಧರ ಮಡಿವಾಳೇಶ್ವರ ತುರುಮುರಿ ಮೊದಲಾದ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಫ್ಲೀಟ್ ಅವರಿಗೆ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಶಾಸನವನ್ನು ಓದಿ ಅರ್ಥೈಸುವಲ್ಲಿ ಸಹಕರಿಸಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ನೆನೆಯಬೇಕು. 1860–1875 ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಬಾಳ ಗಂಗಾಧರಶಾಸ್ತ್ರಿ , ಕಾಶೀನಾಥ ತ್ರಯಂಬಕ , ತೆಲಂಗ , ಭಾವುದಾಜ ಮೊದಲಾದವರನ್ನು ಹೆಸರಿಸಬಹುದು. ಆರ್. ನರಸಿಂಹಚಾರ್ಯರು 1906 ರಲ್ಲಿ ರೈಸ್ ನ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿ ಪ್ರಾಕ್ತನ ಇಲಾಖೆಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಂಡರು. ಆ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ವಾರ್ಷಿಕ ವರದಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಪರಿಪಾಠವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದರು. 1922 ರ ವರೆಗೆ ಒಟ್ಟು 17 ವರದಿಗಳನ್ನು 'ಎಫಿಗ್ರಾಫಿಯಾ ಕರ್ನಾಟಕದ 14,15,16, ಮತ್ತು 17 ನೇ ಸಂಪುಟಗಳನ್ನು ಹೊರ ತಂದರು'. ಸುಮಾರು 5000 ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಎಂ.ಎಚ್.ಕೃಷ್ಣ ಅವರು 1929 – 1945 ರ ವರೆಗೆ ವಾರ್ಷಿಕ ವರದಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪಿ.ಬಿ.ದೇಸಾಯಿ ಹೈದ್ರಾಬಾದ್ ಕರ್ನಾಟಕದ ಹಲವಾರು ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಎನ್.ವೆಂಕಟರಮಣಯ್ಯನವರು ಕರೀಂ ನಗರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕುರ್ಕ್ಯಾಲ ಬೊಮ್ಮಲಮ್ಮನ ಗುಡ್ಡದಲ್ಲಿನ ಜಿನವಲ್ಲಭನ ಶಾಸನವನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿದಿದ್ದಾರೆ. ಧಾರವಾಡದ 'ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ' ಕನ್ನಡ ಶಾಸನಗಳ ಸಂಗ್ರಹ ಮತ್ತು ಪ್ರಕಟಣೆಯ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಗಮನಾರ್ಹ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದೆ. ಆರ್.ಎಸ್.ಪಂಚಮುಖಿ , ಜಿ.ಎಸ್.ದೀಕ್ಷಿತ್ , ಪಿ.ಬಿ.ದೇಸಾಯಿ , ಬಿ.ಆರ್.ಗೋಪಾಲ್ , ಶ್ರೀನಿವಾಸ ರಿತ್ತಿ ಮೊದಲಾದ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಶಾಸನಗಳು 'ಕರ್ನಾಟಕ ಶಾಸನಗಳು' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ 6 ಸಂಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದ ಶಾಸನಗಲ ಸಂಗ್ರಹ ಮತ್ತು ಸಂಪಾದನೆಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ದುಡಿದ ಡಿ.ಸಿ.ಸರ್ಕಾರ್ , ಜಿ.ಎಸ್.ಗಾಯಿ , ಪ್ರೊ.ಮಿರಾಣಿ , ಆರ್.ಎನ್.ಗುರುವ , ಎಸ್.ಶೆಟ್ಟರ್ , ಕೆ.ವಿ.ರಮೇಶ , ಎ.ವಿ,ನರಸಿಂಹಮೂರ್ತಿ , ಎಂ.ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿ , ಎಂ.ಎಂ.ಕಲ್ಬುರ್ಗಿ ಅವರ ಶಾಸನ ಸೇವೆ ಗಮನಾರ್ಹವಾದುದಾಗಿದೆ.

ಹಲ್ಮಿಡಿ ಶಾಸನವು ಕನ್ನಡ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕಾಲದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮಹತ್ವದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ. ಹಾಸನ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬೇಲೂರು ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಹಲ್ಮಿಡಿ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ದೊರಕಿದೆ. ಇದರ ಕಾಲ ಕ್ರಿ.ಶ.450 ಇದೊಂದು ದಾನ ಶಾಸನ. ಕಾಕುತ್ಸವರ್ಮನ ಕಾಲದಲ್ಲಿನ ಶಾಸನ. ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಕದಂಬರು , ಅಳುಪರು , ಸೇಂದ್ರಕರು , ಬಾಣರು , ಕೇಕೆಯ ಪಲ್ಲವರು ಈ ಕೆಲವು ರಾಜಮನೆತನಗಳ ಪ್ರಸ್ತಾಪವಿದ್ದು ಇದರ ನಡುವಣ ರಾಜಕೀಯ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಶಾಸನವಾಗಿದೆ. ಪಲ್ಮಿಡಿ ಮತ್ತು ಮುಳವಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ದಾನವಾಗಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಹೋರಾಡಿದ ರಕ್ತಸಿಕ್ತ ಖಡ್ಗವನ್ನು ಹೊಳೆಯುವ ವಿಶಿಷ್ಟ ಗೌರವವಾದ 'ಬಾಳ್ಗಚ್ಚು' ವಿನೊಡನೆ ಈ ದಾನವನ್ನು ನೀಡಿದೆ ಎಂಬುದು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ನಾವು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶ. ಈ ಬದಾಮಿಯ ಕಪ್ಪೆ ಅರಭಟ್ಟನ ಶಾಸನ ಬಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬದಾಮಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಬದಾಮಿಗೆ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ 'ತಟ್ಟುಕೋಟೆ' ಎಂಬ ಸ್ಥಳದ ವಾಯುವ್ಯ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಬಂಡೆಗಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಕೊರೆದಿರುವ ಶಾಸನವಾಗಿದೆ. ಇದೊಂದು ತ್ರಿಪದಿ ಶಾಸನವಾಗಿದೆ.

ಸಾಧುಗೆ ಸಾಧು ಮಾಧುರ್ಯಂಗೆ ಮಾಧುರ್ಯನ್

ಭಾದಿಪ್ಪ ಕಲಿಗೆ ಕಲಿಯುಗ ವಿಪರೀತನ್

ಮಾಧವನೀತನ್ ಪೆರನಲ್ಲ.

ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಾಚೀನ ಜನಜೀವನದಲ್ಲಿ ವೀರಜೀವನಕ್ಕೆ ತುಂಬಾ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯವಿದ್ದುದನ್ನು ಶಾಸನ ಎತ್ತಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ವೀರ ಮತ್ತು ಸಜ್ಜನಿಕೆಯ ಎರಡು ಗುಣಗಳು ಒಬ್ಬನೇ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಮೇಳವಿಸಿ ಬದುಕಿನ ಆದರ್ಶಗಳನ್ನು ಸಾರುತ್ತದೆ. ವೀರನಾದವನು ತನ್ನ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಶಿಷ್ಟ ಜನರ ರಕ್ಷಣೆ , ದುಷ್ಟ ಜನರ ಶಿಕ್ಷೆ ಇವನ್ನು ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡು ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಿತವನ್ನು ಸಾಧಿಸುತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಾಚೀನತಮ ತ್ರಿಪದಿಗಳನ್ನು ಈ ಶಾಸನ ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಮುಂದೆ ಇಂತಹ ಶಾಸನಗಳ ರಚನೆಗೆ ಈ ಶಾಸನ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡಿದೆ. ಶಾಸನವು ಮೇಲುಮಟ್ಟದ ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾ ಸೌಷ್ಠವವನ್ನೂ , ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನೂ ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತದೆ. ವೀರನಾದವನು ತನ್ನ ನಡೆ ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಸತ್ವ ಗುಣ ಸ್ವಾಭಿಮಾನಿಗಳಿಗೆ ತುಂಬಾ ಬೆಲೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದನು.ತನ್ನ ಪ್ರಾಣಕ್ಕಿಂತ ಮಾನವೇ ದೊಡ್ಡದು ಎಂದು ನಂಬಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು.

ಅತಕೂರ ಶಾಸನವು ಮಂಡ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮದ್ದೂರು ತಾಲ್ಲೂಕಿಗೆ ಸೇರಿದ ಅತಕೂರು ಗ್ರಾಮದ ಉತ್ತರಕ್ಕಿರುವ ಚೆಲ್ಲೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದ ಮುಂದಿರುವ ಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಕೊರೆದಿರುವ ಶಾಸನ. ಇದರ ಕಾಲ 872 ಆಗಿದೆ. ಗಂಗ ವಂಶದ ದೊರೆ ಇಮ್ಮಡಿ ಬೂತಗನ ಬಳಿ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಮಣಲೇರನು ತಕ್ಕೋಲಂ ಎಂಬಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಯುದ್ದದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಮೂರನೇ ಕೃಷ್ಣ (939 –966). ಪರವಾಗಿ ಶೌರ್ಯದಿಂದ ಹೋರಾಡಿ ಅವನ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯನ್ನು ಗಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮೆಚ್ಚುಗೆಯ ಗುರುತಾಗಿ ಆ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಿಂದ 'ಕಾಳಿ' ಎಂಬ ನಾಯಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಮುಂದೆ ಬೇಟೆಯ ಒಂದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಈ ನಾಯಿಯು ಹಂದಿಯೊಡನೆ ಹೋರಾಡಿ ಮಡಿಯುತ್ತದೆ. ಇದರ ಜ್ಞಾಪಕಾರ್ಥವಾಗಿ ಅತಕೂರಿನ ಚಲ್ಲೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಮುಂದೆ ಸ್ಮಾರಕದ ಕಲ್ಲನ್ನು ಇಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಒಂದಿಷ್ಟು ಭೂಮಿಯನ್ನು ದಾನ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಿತ ರಾಜರ ಪರವಾಗಿ ಪರಾಕ್ರಮದಿಂದ ಹೋರಾಡಿ ಮಡಿದ ವೀರನಿಗೆ ಈ ರಾಜನು ಗೌರವಾರ್ಥ ವೀರಗಲ್ಲನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವುದು ಸರ್ವೇಸಾಮಾನ್ಯ. ಆದರೆ ಅತಕೂರಿನ ಈ ಶಾಸನ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ವೀರಗಲ್ಲು. ಸಾಹಸದಿಂದ ಹೋರಾಡಿ ಮಡಿದ ನಾಯಿಯೊಂದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಆ ಗೌರವಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರವಾಗಿದೆ. ಈ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಸ್ಮರಣಾರ್ಥ ನಿಲ್ಲಿಸುವ ಶಾಸನ ವೀರಗಲ್ಲುಗಳು ವಿರಳ ಮತ್ತು ಅಪರೂಪ ಎಂಬುದು ಗಮನಾರ್ಹ ಸಂಗತಿ.

ಕುರ್ಕ್ಯಾಲದ ಜಿನವಲ್ಲಭನ ಶಾಸನವು ಆಂದ್ರಪ್ರದೇಶದ ಕರೀಂ ನಗರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕುರ್ಕ್ಯಾಲದ ಬಳಿ ದೊರೆತಿರುವ ಜಿನವಲ್ಲಭನ ಶಾಸನ. ಜಿನವಲ್ಲಭ ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡದ ಹೆಮ್ಮೆಯ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕವಿ ಮತ್ತು ಪಂಪನ ಸಹೋದರ. ಈ ಜಿನವಲ್ಲಭನೇ ಶಾಸನವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದಾತ. ಈ ಶಾಸನ ಉಪಲಬ್ದವಾದ ತರುವಾಯ ಆವರೆಗೆ ಪಂಪನ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಯದೇ ಇದ್ದ ಅನೇಕ ಸಂಗತಿಗಳು ಲಿಖಿತ ಆಧಾರ ಸಹಿತ ತಿಳಿದು ಬಂದಿದ್ದು ಶಾಸನ ನೀಡಿದ ಮಹತ್ವದ ಕೊಡುಗೆ. ಪಂಪ ಕವಿಯ ತಮ್ಮ ಜಿನವಲ್ಲಭನ ಧರ್ಮಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ಶಾಸನವಿದು.ಜೊತೆಗೆ ಆತನ ವಂಶಕ್ರಮ , ಗುಣಶೀಲಗಳು , ಮೈದುಷ್ಯ , ಮತಾಭಿನಿವೇಶ , ಜನಪ್ರಿಯತೆ ಇವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಪಂಪ ಮತ್ತು ಅವನ ಮನೆತನದ ಪೂರ್ವಿಕರ ಗೋತ್ರ ಪ್ರವರ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಪಂಪನ ತಂದೆ ಭೀಮಪ್ಪಯ್ಯ ಎಂಬುದು ಈಗ ಖಚಿತವಾಗಿದೆ. 'ಕವಿತಾಗುಣಾರ್ಣವ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಕೆರೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ. ಪಂಪ ಕವಿಗೆ ಅರಿಕೇಸರಿ ಧರ್ಮಪುರವೆಂಬ ಅಗ್ರಹಾರವನ್ನು ವಿಕ್ರಮಾರ್ಜುನ ವಿಜಯವನ್ನು (ಪಂಪಭಾರತ) ಅವನು ರಚಿಸಿದ್ದಕ್ಕೆ ಮೆಚ್ಚಿ ದತ್ತಿಯಾಗಿ ನೀಡಿದ ವಿಚಾರವನ್ನು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿಯುವ ಹಾಗೆ ಸಿದ್ಧ ಶಿಲೆಯ ಮೇಲೆ ಬರೆಯಿಸಿದ. ಈ ಶಾಸನ ಬಹುಭಾಷಿಕ ಶಾಸನವಾಗಿದ್ದು ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ , ಕನ್ನಡ ಹಾಗೂ ತೆಲುಗು ಭಾಷೆಗಳ ರಚನೆಗಳು ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ.

ಶ್ರವಣಬೆಳ್ಗೊಳದ ಬುಕ್ಕರಾಯನ ಶಾಸನ ಸಾರವು ದೇವಚಂದ್ರನ (1770 –1841) 'ರಾಜಾವಳಿ ಕಥಾ'ಸಾರದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಅಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳೊಂದಿಗೆ ಬಂದಿದೆ. ಶ್ರವಣಬೆಳ್ಗೊಳದ ಬುಕ್ಕರಾಯನ ಶಾಸನ ವಿಜಯನಗರ ಕಾಲದ ಒಂದು ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣ ಶಾಸನ. ಈ ಗದ್ಯ ಶಾಸನ ವಿಜಯನಗರದ ಅರಸರ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಾಮರಸ್ಯ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದಿದೆ.ಜೈನರ ಮೇಲೆ ವೈಷ್ಣವರು ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡಿದಾಗ ಬುಕ್ಕರಾಯನ ಬಳಿ ಜೈನರು ದೂರು ಒಯ್ಯುತ್ತಾರೆ. ರಾಜ ಜೈನಧರ್ಮ ಮತ್ತು ವೈಷ್ಣವ ಧರ್ಮಗಳ ನಡುವೆ ಭೇದವಿಲ್ಲವೆಂದು ರಾಜಿ ಮಾಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಶಾಸನದ ಮೊದಲ ಪಾಠ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಮಾಗಡಿ ಬಳಿಯ ಕಲ್ಯದಲ್ಲಿ ದೊರೆತಿದೆ. ದೇವಚಂದ್ರನ ಕೃತಿಯಲ್ಲೂ ಅಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಬದಲಾವಣೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಶಾಸನಗಳು ಆಯಾ ಕಾಲದ ಚಾರಿತ್ರಿಕ , ಸಾಮಾಜಿಕ , ಧಾರ್ಮಿಕ , ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಮಹತ್ವ ತಿಳಿಸಿಕೊಡುವಲ್ಲಿ ಶಾಸನಗಳ ಪಾತ್ರ ಹಿರಿದಾದುದು. ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಷೆಯೂ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಶಾಸನಗಳನ್ನು ವೀರಗಲ್ಲು , ಮಾಸ್ತಿಗಲ್ಲು , ನಿಷಧಿಗಲ್ಲು ಎಂಬ ಶಾಸನ ತತ್ವಗಳ ಮೇಲೆ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಒಟ್ಟಾರೆ ಶಾಸನಗಳು ನಮ್ಮ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಬಹುಮುಖ್ಯವಾದ ಪಾತ್ರ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತವೆ.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು :

1. ಕರ್ನಾಟಕ ಕವಿಚರಿತೆ – ಆರ್.ನರಸಿಂಹಚಾರ್ಯ. (1972)
2. ಕನ್ನಡ ಶಾಸನಗಳ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ – ಡಾ.ಎಂ.ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿ (1966)
3. ಕರ್ನಾಟಕದ ವೀರಗಲ್ಲುಗಳು – ಡಾ. ಆರ್.ಶೇಷಶಾಸ್ತ್ರಿ. (1982)
4. ಕನ್ನಡ ಎಂ.ಎ ಪಠ್ಯಕ್ರಮ – ಕರ್ನಾಟಕ ಮುಕ್ತ ವಿಶ್ವ ವಿದ್ಯಾಲಯ.ಮೈಸೂರು.
5. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೋಶ – ರಾಜಪ್ಪ ದಳವಾಯಿ.